

Yaşamağa və sevməyə çağıran poeziya

Filoloq-şair Mahirə Nağıqızının bir bayatısını da götürüb poeziyasının ruhi-mənəvi özəlliyi və gözəlliyi barədə kifayət qədər söz açmaq olar. Təkcə "Dizin cəllad kötüyüm, qoy ölüm dizin üstə" misraları insan qəlbində nə qədər uca duyğular, dərin düşüncələr oyadır. Çünki burada ölmək istəyi bədii bir fənd olub, ölməyə yox– ilahi bir sevginin ölümsüzlüyə can atmasıdır.

Əslində bu, sonsuz bir sevgi ilə yaşamağa səsləyən "ölüm"dür. Bu yerdə adamın yadına qeyri-ixtiyari, yüz illərdir dilimizdən düşməyən bayatının "Başım cəllad əlində, dilim səni haraylar" nidası düşür. Hər iki poetik haray eyni qaynaqdan, xalq müdrikliyinin qaynar bulağından su içib.

Dilçi alim və lirik şairin yaradıcılığında tədqiq olunası məqamlar çoxdur. Çoxşaxəli fəaliyyətinin bir hissəsi elmlə, bir hissəsi ictimai qayğılarla bağlı olsa da, bir oxucusu olaraq, deyə bilərəm ki, poeziyası adamı duyğu yüksəkliklərinə və fikir dərinliklərinə çəkib aparır. O yüksəkliklərdə və dərinliklərdə xalq yaradıcılığı kimi sevə-sevə oxuduğumuz, düzüb-qoşanı naməlum nənələrimiz, babalarımız olan, indi isə müəllifi bəlli olan 2 bayatı boxçası yan-yanadır.

Yazılı ədəbiyyatda bayatıların yaranması, yarananın, əlbəttə ki, xalqa bağlı olması, xalq yaradıcılığına bələdçiliyi, ruhunun xalqın ruhundan uzaq olmamasındadır. Mahirə xanımın da bütünlüklə xalqın qutsal ruhu ilə ilahi təmasından yoğrulmuş bayatıları bunu deməyə imkan verir. Mahirə Nağıqızı, bəlkə, nə vaxtsa bu bayatıları və yaxud buna bənzər fikirləri öz ulularından eşidib. Onun bayatıları ayrıca araşdırılmağa ehtiyac duyulan yaradıcılıq nümunələridir:

**Etməyin sinə dağları,
Dərd görə, sinə dağları.
Hər dağa dərman tapılar,
Sağalmaz sinə dağları.**

Bu dördlükdəki deyim əsrlərdən bəri gələn həqiqətin poetik ifadəsidir: söz yararı, sinəyə vurulan dağlar sağalmaz, hardasa ağrısı toxtayar, amma qubar verər, qaysaq bağlamaz, incidər. Müəllifin başqa bir bayatısında dediyi kimi:

**Yoxam, yeri, varam, yeri,
Yeri, aram-aram yeri.
Başını qaldırıb baxma,
Kösöv olur yaram, yeri.**

Əvvəl nümunə gətirdiyimiz bayatıdakı "sağalmaz sinə dağları"nın nədən pərvəriş tapdığını, sanki, bu bayatı nişan verir. Bax, bu həmin sinədəki sağalmaz dağların yeridir. Mahirə xanımın xalqımızın şirinli-acılı, ağrılı-ümidli könül dünyasından boy atan bayatılarının hər misrası mənəviyyat yüklüdür, hər sözü hissələrinin uralığından, istəklərinin saflığından xəbər verir:

**Nə özgəyəm, nə yadam,
Ovun gəzən səyyadam.
Yatan gördüm ovumu,
Qıymadım ki, oyadam.**

Nə gözəl... Axtardığın ovu tapırsan, yatmış olduğundan ovlamağa belə qıymırsan. Və bu bayatını oxuduqca düşünürsən, yeni doğrudanmı hədəfi sevgisi olan kimsə "ov"una qəsd edə bilər? Yox, əlbəttə, sevgi yalnız yaşamağa layiqdir!

Mahirə Nağıqızının misralarının arxasından həm də dünyamızı əmin-amanlığa, sevgiyə qərq olmuş görmək istəyən humanist bir qadın, qayğıkeş bir ana görünür. Bu poetik nümunələr ana laylaları, qadın duaları, ağbircək öyüdü kimi səslənir,

ruhumuza rahatlıq, ümid və təsəlli ələyir. İnsan bəzən elə hala düşür ki, özünü də tanımır. Keçdiyi, yaşadığı həyatın dolanbac yollarında qarşılaşdığı bələlərin acısı yaşayar. Ona yol göstərən, məsləhət verən, əlindən tutan olmasa, daha böyük ağrılarla, əzablarla inləyər. Bu baxımdan həyatın acısını və şirinini eyni məcrada yaşayan bir ananın xəbərdarlıq harayıdır, könül ehtizazıdır "Pərvanə" şeiri:

**Pərvanə, qanadın zərif,
Toxunma oda, yanarsan.
Elə kövrəksən ki, vallah,
Gedərsən bada, yanarsan.**

**Hansı gücdü, səni çəkir,
Ürəyində ümid əkir.
Çəkil, yavrum, oddan çəkil,
Yetişməz dada, yanarsan.**

Mahirə xanımın mövzu kasadlığı yoxdur. Nədən yazmağı oxucu üçün önəmli deyil, necə yazmağı adamı özünə çəkir. Dünyanın faniliyi də, aliliyi də onun qələmindən eyni zövqlə, hissiyyatla oxucu ürəyinə yol tapır. Onun şeirlərində kövrək bir qüssəni də sezməmək olmur. Lakin bu həyatı sevincli görmək istəyinin bədii-optik proyeksiyasıdır. Necə ki,

həyat mənzərələri gözlərimizdə tərs əks olunub, düz görünür.

Mahirə xanımın anasına həsr elədiyi şeirlərin aurası o qədər genişdir ki... Bu ana sevgisinin özünəməxsusluğu nə qədər çoxdursa, bəşəriyyəti də o qədərdir. Analar bütün məqamlarda ali hissələrin daşıyıcısıdır. Ana ürəyi, ana baxışı, təbəssümü, təbəssümün alt qatındakı kədər, balaları, yurd-yuvası, ev-eşiyi üçün rahatsızlığı və daha nələr, hər birində eynidir. Bir də ana əlləri;
**Könlüm bir yavru quş,
yuvası çatmır,
Qalxa ha dağlara, havası çatmır.
Ömrümün dərmanı,
davası çatmır,
Məlhəmdir, dərmandır ana əlləri.**

Mahirə Nağıqızının bayatı və qoşmalarını oxuduqca şairə xanımın poetik dünyasının cazibəsinə düşüb ruhən paklaşır, yaşamağın və sevməyin gözəlliyini bir daha dərinlənə duyursan. O, bizlərin ürəyinə hakim kəsilə bilən duyğu-düşüncələri, bax, beləcə poetikləşdirir.

**Faiq BALABƏYLİ,
Azərbaycan Yazıçılar
Birliyinin üzvü**